

KKTC KUZEY KIBRIS TÜRK CUMHURİYETİ

- **Başkent:** Lefkoşa
- **Alan:** Yaklaşık 3.355 km²
- **Dil:** Türkçe
- **Para Birimi:** Türk Lirası (TRY)
- **Nüfus:** Yaklaşık 382.830 (2021 yılı projeksiyonlarına göre; güncel rakamlar değişiklik gösterebilir).

Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'nin (KKTC) coğrafi konumu, komşuları ve yeryüzü şekilleri bilgileri şöyledir:

- **Komşuları:** KKTC'nin konumu ve çevre ülkelerle ilişkisi yönlerine göre şu şekilde belirtilmiştir:
 - **Kuzey, Kuzeybatı ve Kuzeydoğu:** Akdeniz'in ötesinde **Türkiye** yer alır.
 - **Doğu:** Suriye.
 - **Güneydoğu:** Lübnan ve İsrail.
 - **Güney:** Kıbrıs Cumhuriyeti ile komşudur.
 - **Tampon Bölge:** KKTC ile adanın güneyi arasında Birleşmiş Milletler kontrolünde bir **tampon bölge** (Yeşil Hat) bulunmaktadır.
- **Denizleri ve Körfezleri:** Ülke, **Akdeniz**'in kuzeydoğu kısmında bir ada devleti olarak yer almaktadır. Batı kısmında **Güzelyurt Körfezi** bulunur. Ayrıca doğuda **Karpaz Yarımadası** denize doğru uzanan önemli bir kara parçasıdır.
- **Dağları:** Kuzey sahil şeridi boyunca uzanan **Beşparmak Dağları** (Girne Dağları olarak da anılır) ülkenin en belirgin dağ sırasıdır.
- **Ovaları:** Adanın iç kesiminde, Beşparmak Dağları'nın güneyinde geniş **Mesarya Ovası** yer almaktadır.

Kaynaklarda Bulunmayan Bilgiler: Sağlanan kaynak metinlerde KKTC'deki spesifik **göller, akarsular, platolar ve kanyonlar** hakkında özel isimler veya detaylı listeler yer almamaktadır. Kaynaklar genel olarak şunlara değinmiştir:

- Ülkenin yüzölçümünün **%2,7'sinin su** olduğu belirtilmiştir.
- İncirli Mağarası ve Sütunlu Mağara gibi yaklaşık **85 adet doğal mağara** bulunduğu bilgisi verilmiştir.
- İklimin genellikle sıcak ve kurak olduğu, bu nedenle fazla yağış almadığı ifade edilmiştir.

Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'nin (KKTC) iklim yapısı ve önemli şehirleri hakkında kaynaklarda yer alan bilgiler şöyledir:

KKTC'nin İklimi ve İklim Özellikleri

KKTC, genel olarak subtropikal kuşakta yer alan **Akdeniz ikliminin** etkisi altındadır. İklimin temel özellikleri şunlardır:

- **Genel Karakteristik:** Yazlar **sıcak ve kurak**, kışlar ise **ılık ve yağışlı** geçer. Yıl boyunca sıcaklık ve yağış koşulları tatil ve turizm için elverişli imkânlar sunar.
- **Sıcaklık:** Yıllık ortalama sıcaklık yaklaşık **18,9°C**'dir. Temmuz ve Ağustos ayları en sıcak, **Ocak ayı** ise en soğuk aydır. Yaz aylarında sıcaklıklar 40°C'nin üzerine çıkabilirken, deniz sıcaklığı altı aydan fazla bir süre 20°C'nin üzerinde seyreder.
- **Yağışlar:** Ülke genel olarak fazla yağış almaz ve iklim yer yer kurak bir karakter sergiler. En fazla yağış **Aralık ve Ocak** aylarında düşer. Yağış miktarı bölgelere göre farklılık gösterir; kuzey sahil şeridi (Lapta gibi) iç kesimlere göre daha fazla yağış alırken, Mesarya Ovası daha kuraktır.
- **Hava Kütleleri ve Nem:** Yıl boyunca %72 oranında tropikal, %28 oranında ise polar hava kütlelerinin etkisi altındadır. Yıllık ortalama **nisbi nem %60'ın üzerindedir**; kıyı bölgelerinde %70'lere ulaşan nem, iç kesimlerde (Lefkoşa, Ercan) daha düşüktür.
- **Yerel İklim Farklılıkları:** Beşparmak Dağları, kuzeyden gelen nemli havanın iç kısımlara girmesini engellediği için kıyı kesimleri ile iç kesimler arasında iklim farklılıkları oluşur. Dağların kuzey yamaçlarında tipik Akdeniz iklimi görülürken, güney yamaçları ve Mesarya Ovası'nda karasallığın etkisiyle daha kurak bir iklim hâkimdir.

Önemli Şehirler

KKTC idari olarak altı ilçeye bölünmüştür ve bu ilçelerin merkezleri ülkenin en önemli yerleşim yerleridir:

1. **Lefkoşa (Kuzey Lefkoşa):** Ülkenin **başkenti** ve en büyük şehridir. Aynı zamanda yönetim, eğitim ve ticaretin merkezidir.
2. **Gazimağusa:** Önemli bir liman kenti ve tarihî bir merkezdir; yanında antik Salamis kenti bulunur. Yüz ölçümü bakımından en büyük ilçedir.
3. **Girne:** Ülkenin başlıca **turizm merkezidir** ve tarihî limanı ile kalesiyle ünlüdür.

4. **Güzelyurt:** Adanın batısında yer alan, narenciye üretimiyle bilinen önemli bir merkezdir.
5. **İskele:** Karpaz Yarımadası'na geçiş noktasında yer alan gelişmekte olan bir yerleşim yeridir.
6. **Lefke:** 2011 sonrası ilçe statüsü kazanan, tarım ve eğitim faaliyetlerinin yoğunlaştığı bir şehirdir.

Ayrıca **Gönyeli, Değirmenlik, Lapta ve Dikmen** nüfus yoğunluğu bakımından dikkat çeken diğer önemli yerleşim merkezleri arasında yer almaktadır

Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'nin (KKTC) ekonomisi, sanayisi, tarımı, hayvancılığı, turizmi ve teknolojik durumu hakkında kaynaklarda yer alan bilgiler aşağıda detaylandırılmıştır:

Ekonomi

- **Genel Yapı:** KKTC ekonomisi büyük oranda **hizmet sektörüne** (kamu, ticaret, turizm ve eğitim) dayalıdır; bu sektör 2007 verilerine göre GSYİH'nin %69'unu oluşturmaktadır.
- **Dış Bağımlılık ve Ambargolar:** Ülke, uluslararası toplumun uyguladığı ekonomik, ulaşım ve spor ambargoları nedeniyle ekonomik olarak büyük ölçüde **Türkiye'ye bağımlı** durumdadır ve Türkiye'den mali yardım almaktadır.
- **Para Birimi ve Ticaret:** Para birimi olarak **Türk Lirası** kullanılmakta, ihracat ve ithalat faaliyetleri ağırlıklı olarak Türkiye üzerinden yürütülmektedir.
- **Büyüme:** 2000'li yılların başındaki sıkıntılardan sonra 2001-2005 yılları arasında ekonomide hızlı bir büyüme kaydedilmiş, kişi başına düşen milli hasıla bu dönemde önemli ölçüde artmıştır.
- **Asgari Ücret:** 1 Ocak 2023 itibarıyla asgari ücret brüt 13.563 TL, net 11.800 TL olarak belirlenmiştir.

Sanayi

- **Katkı Oranı:** Sanayi sektörü GSYİH'nin yaklaşık **%22'sine** katkıda bulunur.
- **Sanayi Bölgeleri ve Üretim:** Lefkoşa ve Haspolat gibi bölgelerde organize sanayi siteleri bulunur. Başlıca üretim kolları arasında gıda, içki, tütün, mobilya, metal ve taş-toprağa dayalı sanayi yer alır.
- **Madencilik ve Taşocakçılığı:** KKTC'de taşocakçılığı faaliyetleri oldukça yaygındır; kırmataş, jips, mermer ve yapıtaşı gibi endüstriyel hammadde üretimi yapılmaktadır.
- **Zorluklar:** Sanayi sektörü; uluslararası ambargolar, **Ar-Ge bölümlerinin eksikliği**, uzman eleman sıkıntısı ve yerel pazarın darlığı gibi sorunlarla karşı karşıyadır.

Tarım ve Hayvancılık

- **Tarımsal Yapı:** Tarım sektörü GSYİH'nin **%9'unu** oluşturur. En önemli tarım bölgesi geniş tahıl ve nadas alanlarına sahip olan **Mesarya Ovası**'dır.
- **Ürünler:** Kuru tarım alanlarında tahıl ve baklagil üretimi yapılırken, belirli bölgelerde zeytin korulukları ve narenciye üretimi de yaygındır.
- **Sorunlar:** Tarımdaki en büyük engel **şiddetli susuzluk** sorunudur. Bu sorunu aşmak için Türkiye'den boru hattı ile su getirilmesini sağlayan **Kuzey Kıbrıs Su Temin Projesi** hayata geçirilmiştir. Ayrıca ithal ürünlerin yerel ürünlerden daha ucuz olması rekabeti zorlaştırmaktadır.
- **Hayvancılık:** Hayvancılık, tarım sektörü ile birlikte değerlendirilen ve özellikle kırsal kesimde istihdam sağlayan bir faaliyettir.

Turizm

- **Lokomotif Sektör:** **Turizm**, KKTC ekonomisinin en büyük gelir kaynaklarından biri ve "lokomotif sektörü" olarak kabul edilir.
- **Doğal ve Tarihi Varlıklar:** İklimin yıl boyu tatil için elverişli olması, temiz plajlar, bozulmamış doğal güzellikler ve tarihi yapılar (**Girne Kalesi, Salamis Antik Kenti** gibi) turizmin temelini oluşturur.
- **Önemli Merkezler:** **Girne** ana turizm merkezidir; ayrıca Lefkoşa'nın tarihi merkezi ve Karpaz Yarımadası önemli turistik noktalardır. Kapalı Maraş'ın bir bölümü de 2020 yılında ziyarete açılmıştır.

Teknolojik Durum

- **Altyapı:** Ülkede telekomünikasyon hizmetleri (Kuzey Kıbrıs Turkcell, KKTC Telsim) verilmektedir. Uluslararası telefon kodu +90 392, internet alan adı ise .ct.tr'dir.
- **Eğitim ve Teknoloji:** Yükseköğretim sektörü, ülkenin teknolojik ve akademik gelişiminde önemli bir rol oynar; 2011'de eğitim sektörü geliri 400 milyon doları bulmuştur.
- **Eksiklikler:** Sanayi faaliyetlerinde Ar-Ge (Araştırma-Geliştirme) çalışmalarının yetersiz olması teknolojik gelişim hızını sınırlayan bir faktör olarak belirtilmiştir.
- **Bilimsel Kullanım:** Akademik çalışmalarda ve devlet planlamasında Coğrafi Bilgi Sistemleri (CBS) ve GPS gibi modern teknolojiler aktif olarak kullanılmaktadır.

Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'nin (KKTC) madenleri, sanayi kolları, dış ticareti ve etnik yapısı hakkında kaynaklarda yer alan bilgiler aşağıda başlıklar hâlinde sunulmuştur:

Önemli Madenler ve Endüstriyel Hammaddeler

KKTC'de madencilik faaliyetleri daha çok **endüstriyel hammadde** üretimi üzerine yoğunlaşmıştır.

Başlıca yer altı kaynakları şunlardır:

- **Kırmataş:** Dolomitik, mermerleşmiş ve rekristalize kireçtaşı türleri.
- **Jips (Alçıtaşı):** Selenitik ve ince taneli laminalı türleri oldukça yaygındır.
- **Boyataşı (Terra Umbra):** Özellikle Yiğitler bölgesinde üretimi yapılmaktadır.
- **Diğer Hammaddeler:** Tuğla toprağı, mikritik kireçtaşı (tebeşir), kalkarenit, mermer, yapıtaşı, bentonit ve agreca (diyabaz ve ofiyolit çakılları).
- **Tarihsel Not:** Adada Tunç Çağı'ndan itibaren zengin maden yataklarının varlığı bilinmektedir.

Önemli Sanayi Dalları

Sanayi sektörü KKTC ekonomisinin yaklaşık **%22'sini** oluşturur. Başlıca üretim kolları şunlardır:

- **Gıda, İçki ve Tütün Sanayisi:** Organize sanayi bölgelerinde (Lefkoşa ve Haspolat gibi) en önde gelen sanayi dallarıdır.
- **Taş ve Toprağa Dayalı Sanayi:** Bölgedeki hammadde varlığına bağlı olarak gelişmiştir.
- **Mobilya ve Metal Sanayisi:** İstihdam sağlayan diğer önemli kollarıdır.
- **Hizmet Sektörü:** Sanayinin yanı sıra ekonomi büyük oranda ticaret, turizm ve eğitim gibi hizmet kollarına (%69) dayanmaktadır.

Dış Ticaret (İhraç ve İthal Malları)

KKTC'nin dış ticareti, uygulanan ambargolar nedeniyle ağırlıklı olarak **Türkiye üzerinden** gerçekleştirilmektedir.

- **İhraç Malları:** **helim** (koyun sütünden) en önemli gıda ürünlerinden biri olarak anılmaktadır. Ayrıca 2011 yılında Güney Kıbrıs'a **elektrik satışı** yapılmıştır. Bölgenin narenciye (portakal, limon, greyfurt) üretimi de tarımsal potansiyelin bir parçasıdır.
- **İthal Malları:** Tarım ve sanayi ürünleri ithal edilmektedir. Kaynaklar, **ithal sanayi ve tarım ürünlerinin** yerel ürünlere göre daha ucuza mal edilmesinin yerel üretim üzerinde baskı oluşturduğunu belirtmektedir.

Etnik Yapı

KKTC nüfusu, tarihsel süreçteki göçler ve siyasi değişimlerle şekillenmiştir. 2020 verilerine göre etnik dağılım şöyledir:

- **Türkler (%99,2):** Nüfusun ezici çoğunluğunu oluştururlar. Bu grup; yerli Kıbrıs Türkleri, Türkiye'den gelen göçmenler ve işçi statüsünde adada bulunanlardan oluşur.
- **Rumlar (%0,3):** Az sayıda Rum nüfus Dipkarpaz gibi bölgelerde yaşamaktadır.
- **İngilizler (%0,2):** Adada yerleşik bir İngiliz azınlığı mevcuttur.
- **Maruniler (%0,2):** Koruçam (Kormacit) ve Karpaşa köylerinde yaşamlarını sürdürmektedirler.
- **Diğer Gruplar:** Son yıllarda Bulgaristan ve Türkmenistan gibi ülkelerden de çalışmak amacıyla adaya gelen nüfus bulunmaktadır. Ayrıca adada "**Linobamvaki**" olarak adlandırılan Latin kökenli Müslümanlar da mevcuttur

Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'nin ulaşım sistemleri, spor alanları, bayramları, mutfak kültürü ve eğitim kurumları hakkında kaynaklarda yer alan bilgiler aşağıda detaylandırılmıştır:

Önemli Ulaşım Sistemleri

- **Karayolu ve Trafik:** Ülkede trafik akışı **sol taraftan** sağlanmaktadır. Başkent Lefkoşa; Mağusa, Girne ve Güzelyurt'u birbirine bağlayan ana karayolu ağının merkezi kesişme noktasını oluşturur.
- **Havayolu:** Sivil havacılık amaçlı kullanılan tek etkin havalimanı **Ercan Uluslararası Havalimanı**'dır. Uluslararası ambargolar nedeniyle adanın kuzeyine yapılan tüm uçuşlar Türkiye üzerinden gerçekleştirilmek zorundadır. 20 Temmuz 2023 tarihinde daha büyük kapasiteli yeni bir terminal binası hizmete girmiştir.
- **Denizyolu:** **Gazimağusa Limanı** yük taşımacılığında ana kapı konumundayken, **Girne Turizm Limanı** yolcu taşımacılığında daha ağırlıklı olarak kullanılmaktadır.
- **Tarihî Not:** İngiliz sömürge döneminde 1905-1951 yılları arasında bir demiryolu sistemi işletilmiş, ancak teknolojiye cevap veremediği gerekçesiyle kapatılmıştır.

Spor Alanları ve Durumu

- **Ambargolar:** KKTC, uygulanan siyasi ambargolar nedeniyle spor alanında uluslararası organizasyonlara üye olamamakta, takımları uluslararası arenada mücadele edememektedir. Ülkenin Millî Olimpiyat Komitesi, IOC tarafından tanınmamaktadır.
- **Futbol:** Kıbrıs Türk Futbol Federasyonu, tanınmayan devletlerin yer aldığı **NF-Board**'un kurucu üyelerindedir.
- **Doğa Sporları:** Kaynaklarda çeşitli yürüyüş parkurları (Kaleburnu, Esentepe, Kantara, Lapta Başpınar gibi) zorluk dereceleriyle birlikte listelenmiştir.

Bayramlar

Kaynaklarda ismi geçen özel günler ve bayramlar şunlardır:

- **20 Temmuz Barış ve Özgürlük Bayramı:** Kıbrıs Harekâtı'nın yıl dönümü olarak kutlanır.
- **Mart Dokuzu Doğa Bayramı:** "Doğa banyosu" etkinlikleri ile kutlanan yerel bir doğa bayramıdır.

Mutfak Kültürü (En Çok Tüketilen Yemekler)

Kıbrıs Türk mutfağı, Türk ve Akdeniz mutfakları ile benzerlik gösterir. Öne çıkan lezzetler şunlardır:

- **Yemekler:** Şeftali kebabı, pilavuna, **molehiya**, pirohu.
- **Hellim:** Koyun sütünden yapılan **hellim peyniri** ve hellim kızartması mutfağın temel taşıdır.
- **Tatlılar:** Macun (reçel), gullurikya, şamişi ve ekmek kadayıfı.

Eğitim Kurumları

Eğitim sistemi; temel eğitim (5-15 yaş, zorunlu ve ücretsiz), orta eğitim ve yükseköğretim olmak üzere üç bölümden oluşur.

- **Üniversiteler:** KKTC'de toplam **17 üniversite** bulunmaktadır ve bunların diplomaları Türkiye'deki YÖK tarafından tanınmaktadır.
- **Önemli Yükseköğrenim Kurumları:** **Doğu Akdeniz Üniversitesi (DAÜ)** ve **Yakın Doğu Üniversitesi (YDÜ)**, Avrupa Üniversiteler Birliği'nin tam üyesidir. Diğer kurumlar arasında Girne Amerikan Üniversitesi, Lefke Avrupa Üniversitesi, Uluslararası Kıbrıs Üniversitesi ve Atatürk Öğretmen Akademisi yer almaktadır.
- **Öğrenci Sayısı:** 2017-2018 öğretim yılı itibarıyla üniversitelerde toplam **101.026 öğrenci** eğitim görmüştür; öğrencilerin büyük çoğunluğu Türkiye ve üçüncü ülkelerden gelmektedir.